

ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับหลักสูตร

อ.ธีรพันธ์ เชิญรัมย์

อาจารย์ประจำรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร

คูนามีรุ

ไทรมีปู

งูดี้กกา

ไปที่รูปู

ปูเสฉงแดกปู

๔.

คูนามีรุ	ไทรมีปู
งูดี้กกา	ไปที่รูปู

ใครไปที่คูนามีรุ

- ก. งู
- ข. ปู
- ค. อี้กกา

หลักสูตร

หมายถึง.....?

ความหมายของหลักสูตร

กาญจนา คุณารักษ์ (2535 : 1-4) ได้รวบรวมความหมายหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนโรงเรียน
2. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครอง คาดหมายหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับหรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้นๆ
5. หลักสูตร คือ พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา
6. หลักสูตร คือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางการเรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
7. หลักสูตร คือ ~~กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมการเรียน~~
8. หลักสูตร คือ แผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
9. หลักสูตร คือ เอกสาร หนังสือหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรใด ๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน เป็นต้น
- 10.หลักสูตร คือ วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่วัดด้วยทฤษฎี หลักการ และแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 12) ได้ให้แนวคิดที่ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่
วางแผนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความ
ชาติไทยและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

ความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

สัจจ อูทรานันท์ (2538 : 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไป

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
4. หลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำได้ดีรับรู้อย่างดี และได้อบรมสนองต่อการแนะแนวของโรงเรียน

ความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

จทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 9) ให้ความหมายหลักสูตรว่า คือ **SOPEA** ประกอบด้วย

S คือ Subject matter ได้แก่ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน

O คือ Object ได้แก่ วัตถุประสงค์

P คือ plans ได้แก่ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียนที่คาดหวัง

E คือ learner's experience ได้แก่ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนมาจัดโดยโรงเรียน

A คือ education activities ได้แก่ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

อ้าง บัณฑิต (2542 : 7) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

ความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

ไทเลอร์ (Tyler. 1949 : 79) ได้สรุปว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีโรงเรียนเป็นผู้วางแผนและกำกับเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

ทาบา (Taba. 1962 : 11) ให้คำสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างสั้น ๆ ว่าหลักสูตรเป็นแผนการเกี่ยวกับการเรียนรู้

ความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

Good (Good. 1973 : 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อสำเร็จหลักสูตรในสาขาวิชาหนึ่ง
2. หลักสูตร หมายถึง เค้าโครงสร้างทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนให้ผู้เรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป
3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างได้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

คยสรุปลความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการหรือแผน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

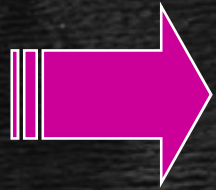
คุณสมบัติของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตร

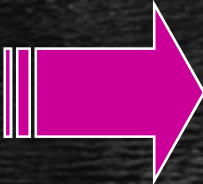

คุณสมบัติหลักสูตรที่ดี

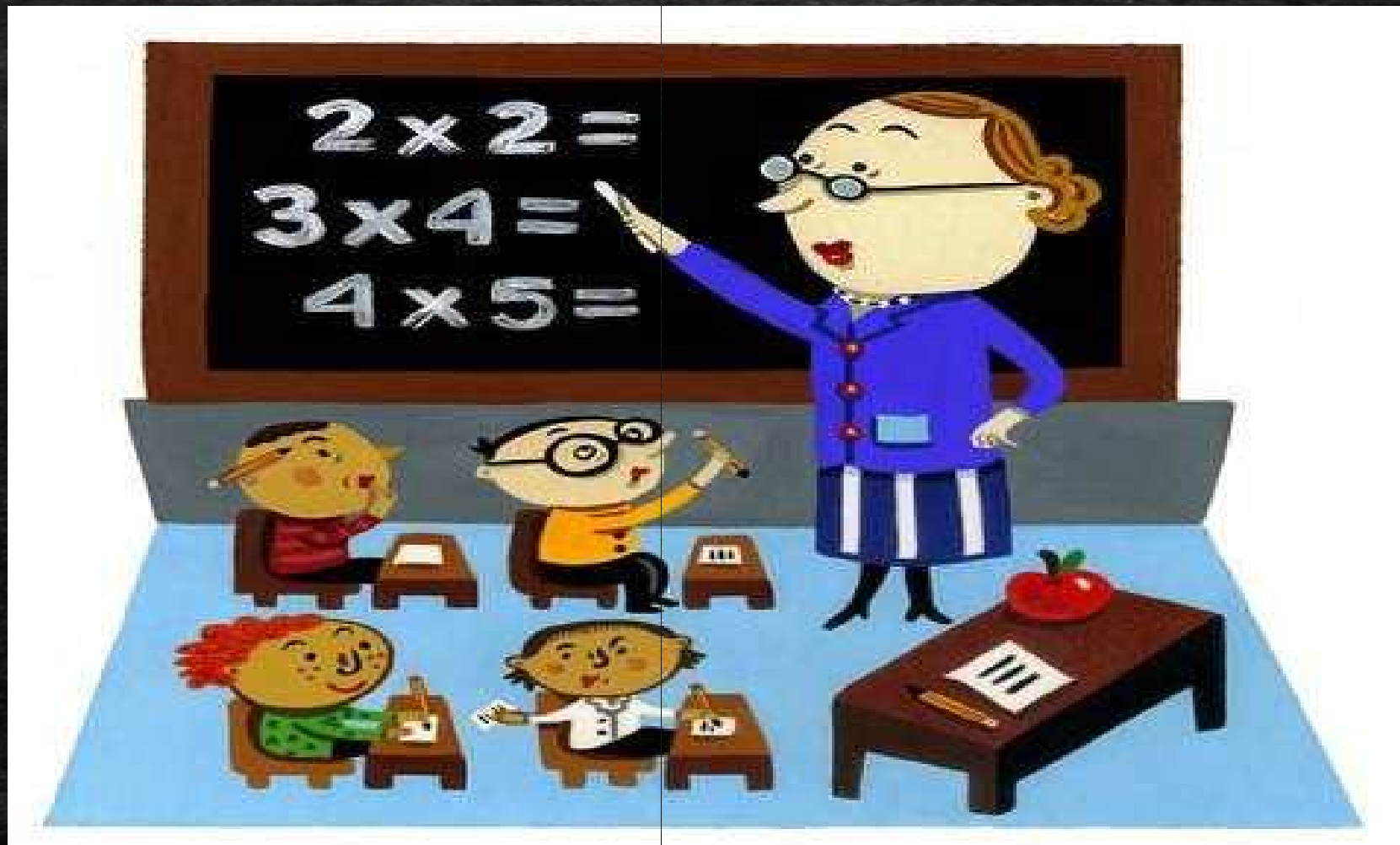

๑. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา
๒. ตรงตามลักษณะของพัฒนาแต่ละช่วงวัยของผู้เรียน
๓. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
เอกลักษณ์ของชาติ
๔. เนื้อหาสาระเรื่องที่สอนเพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น
และมีพัฒนาการในด้านต่างๆ
๕. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือต้องจัดวิชาทักษะ
และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสม
๖. หลักสูตรที่ดีต้องสำเร็จจากการร่วมมือของทุกฝ่าย
เพื่อให้ได้ผลดีควรจัดให้เป็นคณะกรรมการ

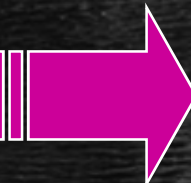
คุณสมบัติหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

-
๗. หลักสูตรที่ดีต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อไป และจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนออกจากกัน
 ๘. หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ไขปัญหา
 ๙. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่ดีและกิจกรรมหลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละคน
 ๑๐. หลักสูตรที่ดีต้องวางกฎเกณฑ์ได้อย่างเหมาะสม นำไปปฏิบัติ และวัดประเมินผลได้อย่างสะดวก

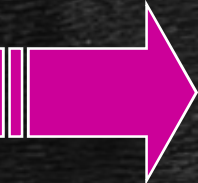
ความสำคัญของหลักสูตร

ความสำคัญของหลักสูตร

-
- ๑) หลักสูตรเป็นเสมือนเข้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
 - ๒) หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
 - ๓) หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การจัดการศึกษา
 - ๔) ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวการปฏิบัติแก่ครู
 - ๕) หลักสูตรเป็นแนวทางการส่งเสริมความเจริญและพัฒนาการของเด็ก
 - ๖) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า
ผู้เรียนและสังคม ควรจะได้รับประโยชน์ใดบ้างแก่เด็กโดยตรง

ความสำคัญของหลักสูตร (ต่อ)

-
- ๗) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาใดบ้างที่ช่วยให้เด็กมีชีวิตในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดี และบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม
 - ๘) หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้ราบรื่น ผาสุกเป็นอย่างไร
 - ๙) หลักสูตรทำนายลักษณะของสังคมไทยในอนาคตได้ว่า จะเป็นอย่างไร
 - ๑๐) หลักสูตรกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม

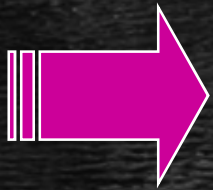
องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตร

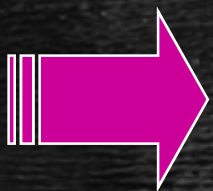

องค์ประกอบของหลักสูตร

๑. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
(Curriculum Aims)
๒. เนื้อหา (Content)
๓. การนำหลักสูตรไปใช้
(Curriculum implementation)
๔. การประเมินผลหลักสูตร
(Evaluation)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เป็นเสมือนการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมนั้น การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร ต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของสังคม เพื่อประโยชน์ ในการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียน และต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติด้วย

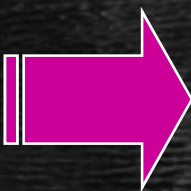
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้
เป็น 2 ลักษณะ คือ

“หลักการของหลักสูตร” หมายถึง แนวทางหรือทิศทางในการ
การศึกษาซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาระดับนั้น ๆ จะได้ยึด
เป็นแนวปฏิบัติ

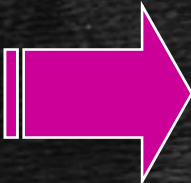
“จุดหมายของหลักสูตร” หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ และ
คุณสมบัติต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ
ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นแล้ว

เนื้อหา

เป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน โดยมุ่งให้ผู้เรียน
ประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อ
สาระที่ได้กำหนดไว้ต้องสมบูรณ์ ต้องผนวกความรู้ ประสบการณ์ คำ
แนวคิด และทัศนคติเข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งในด้านคว
ความทัศนคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์

การนำหลักสูตรไปใช้

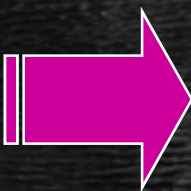
เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่จะแปลงหลักสูตรไปสู่ปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีหลายลักษณะ แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอน หรือ อาจกล่าวได้ว่า “การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้” ดังนั้น ครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความมุ่งหมายหลักสูตร ประกอบด้วย

การนำหลักสูตรไปใช้

วิธีการจัดการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรจะเน้นแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญหรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษา แนวความคิด ความเชื่อในการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ และขึ้นอยู่กับจุดหมายหลักสูตรนั้นเป็นสำคัญ สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในปัจจุบันเน้นยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือเน้น “การสอนคนมากกว่าการสอนหนังสือ” โดยมีวิธีการจัดการเรียนรู้ เช่น กระบวนการเรียนหรือวิธีการเรียนสำคัญพอ ๆ เนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงและครูเป็นผู้กำกับการแสดงชี้แนะแนวทาง ผู้ค้นคว้าความรู้ สรุปลง และ ตัดสินใจเอง สอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี เป็นต้น

การนำหลักสูตรไปใช้

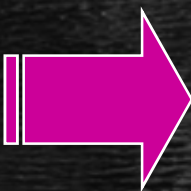

วัสดุประกอบหลักสูตร หมายถึง วัสดุ เอกสาร รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครูใช้หลักสูตรได้โดยง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัสดุประกอบหลักสูตรสำหรับครู เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการประเมินผล คู่มือการแนะแนว คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2. วัสดุประกอบหลักสูตรสำหรับนักเรียน เช่น หนังสือเรียน หนังสือแบบฝึกหัด บัตรงาน หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบคัดลายมือ เป็นต้น

การประเมินผลหลักสูตร

เป็นองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัตินั้น บรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินผลนี้จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ความสำคัญของหลักสูตร

ความสำคัญต่อการศึกษาในภาพรวม

- นำนโยบายการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
- เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

ความสำคัญต่อการเรียนการสอน

- เป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนว่าต้องทำอะไร เตรียมอะไร ประเมินผลอย่างไร
- เป็นแนวทางให้แก่ผู้เรียนทราบว่าจะได้เรียนรู้อะไร ต้องเตรียมการอย่างไร และจะได้รับผลอย่างไร

วิวัฒนาการของหลักสูตรในประเทศไทย

สมัยสุโขทัย (พ.ศ. ๑๘๐๐-๑๘๙๓)	-ยึดหลักศิลาจารึก
สมัยอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๙๔-๒๓๒๔)	-ยึดแบบเรียน “หนังสือจินตามณี”
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๑๐)	-ยึดหนังสือเรียน มีการรวบรวมวิชาความรู้ จารึกไว้ที่วัดพระเชตุพน และมีการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ
สมัยก่อนตั้งกระทรวงธรรมการ (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๓๕)	-มีการจัดตั้งโรงเรียนหลวง หลักสูตรที่ใช้ สอนคือ แบบเรียนหลวง พระยาศรีสุนทร โวหาร ๒ เล่ม

วิวัฒนาการของหลักสูตรในประเทศไทย

สมัยตั้งกระทรวงธรรมการ (พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๔๔)	-มีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการรับผิดชอบหลักสูตร ๓ ตอน ตอนที่ ๑ มี ๓ ชั้น ตอนที่ ๒ มี ๓ ชั้น ตอนที่ ๓ มี ๔ ชั้น
สมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. ๒๔๔๕-๒๔๗๕)	-พ.ศ.๒๔๔๕ จัดหลักสูตรเป็นตอน คือ หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษา และหลักสูตรพิเศษ -พ.ศ.๒๔๕๖ มีหลักสูตรหลวงแบ่งเป็นวิชาสามัญและวิสามัญ -พ.ศ.๒๔๖๔ มีการประกาศใช้การศึกษาภาคบังคับ -พ.ศ. ๒๔๗๑ มีหลักสูตรมัธยมปลาย

วิวัฒนาการของหลักสูตรในประเทศไทย

สมัยหลังการเปลี่ยนแปลง
การปกครอง (พ.ศ.
๒๔๗๕)

-มีการปรับปรุงหลักสูตรในปี ๒๔๗๕, ๒๔๗๙,
๒๔๙๑, ๒๔๙๘, ๒๕๐๓

-ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ปรับโครงสร้างหลักสูตร ประถม
ปี มัธยมต้น ๓ ปี และมีมัธยมปลาย ๓ ปี

-ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ปรับหลักสูตรแยกเป็นกลุ่ม
ประสบการณ์

-ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษา
พื้นฐาน ปี ๒๕๔๔

-ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

แบบเรียน “หนังสือจินตนาภรณ์”

แบบเรียนหลวง
แบบเรียนหลวง
แบบเรียนหลวง

มูลบทบรรพกิจ
วาหนัตินิกร
อักษรประโยค
สังโยคพิธาน
ไวพจน์พิจรรย์
พิศาลการ์นต

PL
4164
#4
2524

แบบเรียนหลวง จำนวน ๒ เล่ม
ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

แบ่งกลุ่มวิเคราะห์ประเด็นและนำเสนอหน้าชั้น

เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง...

๑. การพัฒนาหลักสูตร กับ การสร้างหลักสูตร?
๒. การวางแผนหลักสูตร กับ การออกแบบหลักสูตร?
๓. การใช้หลักสูตร กับ การจัดการและการบริหารหลักสูตร?
๔. การวิเคราะห์หลักสูตร กับ การประเมินหลักสูตร?
๕. การปรับหลักสูตร กับ การปรับปรุงหลักสูตร
๖. การปรับปรุงหลักสูตร กับ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร?

ขอบคุณครับ (จบ)

